

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคมมนุษย์มาเป็นเวลานาน ในทุกวัฒนธรรม ชนชาติ และศาสนา เนื่องจากดนตรีมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับอารมณ์ จิตใจ ซึ่งสัมพันธ์กับร่างกาย สติปัญญา และสังคมด้วย จึงเป็นผลให้ดนตรีมีความแพร่หลายอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ดนตรี นับเป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญ เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม สอดคล้องกับความคิดของ ศิริพร ชีปนวัฒนา (2551: 4) ที่กล่าวว่า หลักในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ ทั้งระบบสมอง ระบบกาย และระบบจิตวิญญาณ ให้ผู้เรียนมีความสมดุลที่เป็นองค์รวม โดยเน้นความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม

เพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การใช้สื่อการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นในการเอื้อประโยชน์ทั้งต่อครูผู้สอนและผู้เรียนในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กำหนด สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือเลือกใช้สื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้เพียงพอเพียงพอ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดสรรแหล่งการเรียนรู้ จัดทำ จัดหา และเลือกใช้สื่อที่มีคุณภาพอันจะส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ การสร้างสื่อการเรียนรู้ดนตรีที่ดี มีความเหมาะสมกับผู้เรียนทั้งทางด้านพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ ช่วยพัฒนากระบวนการคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ฐนัฐ มานวงศ์ (2550: 5) กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ ตลอดจน คน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ รวมทั้งเหตุการณ์หรือ

แนวความคิด อาจอยู่ในลักษณะที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์หรือเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดศักยภาพทางความคิด ตลอดจนสิ่งที่กระตุ้นให้เป็นผู้แสวงหาความรู้และมีทักษะในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่า การสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นการส่งเสริมให้การกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างสื่อการเรียนรู้ดนตรีโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา ฝึกฝนด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น โดยอย่างยิ่งการสร้างสื่อการเรียนประเภทชุดการสอน ซึ่งหมายถึงสื่อการเรียนการสอนหลายอย่างประกอบกัน ด้วยวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการนำมาจัดไว้เป็นชุดสอดคล้องกับ พิมพ์จุฑา สุวรรณสิทธิ์ (2550: 18) ที่กล่าวถึงความหมายของชุดการสอนว่าเป็นชุดของสื่อ แต่ละชุดมีสื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป มาปรับใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ การสร้างชุดการสอนดนตรีที่ส่งเสริมกระบวนการคิด และเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง จึงหมายถึงการสร้างสื่อการเรียนการสอนดนตรีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การใช้ชุดการสอนทักษะการเล่นดนตรีที่ดี สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ดนตรี เกิดทักษะการปฏิบัติที่ถูกต้องและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีจริยธรรม นับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทา และพัฒนาสื่อให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะการเล่นดนตรีทุกประเภท เนื่องจากดนตรีนั้นช่วยพัฒนามนุษย์ทั้งครบและมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในทุกสมัย ทุกชนชาติ และวัฒนธรรม เช่นเดียวกับเครื่องดนตรีลิเวอร์พูล (Lever Harp) เครื่องดนตรีตะวันตกที่มีมายาวนานหลายศตวรรษ และเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยทางดนตรี ด้วยรูปร่างโครงสร้างที่สวยงาม มีเสียงใส กังวาน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ตามที่ Laurie Riley (2004: 7) อธิบายเครื่องดนตรีลิเวอร์พูลว่า ลิเวอร์พูลมีขนาดเล็กกว่าฮาร์พ (Pedal Harp) ใช้กลไกปรับสายฮาร์พแต่ละสายด้วยคันโยก ฮาร์พที่ใช้กลไกคันโยกมีหลายขนาด ขึ้นอยู่กับจำนวนสายฮาร์พที่มีตั้งแต่ 15-40 สาย ส่งผลให้เสียงของฮาร์พแต่ละขนาดมีความแตกต่างกันออกไปด้วย ลิเวอร์พูลสามารถนำมาใช้บรรเลงเพลงได้หลากหลายรูปแบบ แต่ยกเว้นบางเพลงที่มีการไลโน้ต Chromatic ซึ่งต้องอาศัยการบังคับกลไกคันโยกจำนวนมาก การบรรเลงฮาร์พอาศัยมือทั้งสองข้างติดสายฮาร์พ สายฮาร์พทำจากวัสดุหลายอย่าง อาทิ โลหะ โลหะสังเคราะห์ ไม้สังเคราะห์ และไนลอน ขึ้นอยู่กับช่วงเสียงและชนิดของฮาร์พด้วย ขนาดพื้นฐานของลิเวอร์พูล คือความสูง 1-5 ฟุต รูปร่างและความสวยงามขึ้นอยู่กับการออกแบบ ด้วยลักษณะของลิเวอร์พูล อาทิ รูปร่าง ขนาด กลไกที่ไม่ซับซ้อน และความสามารถในการบรรเลงทั้งแนวทำนองและแนวประสาน จึงเหมาะสมต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นฐานทางดนตรีอันมีส่วนเชื่อมโยงกับยุคสมัยดนตรีด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว สื่อการสอนทักษะดนตรีช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดนตรีมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมี

ความมั่นใจในการปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี ดังนั้น การจัดหา พัฒนา และปรับใช้สื่อการสอนจึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ พัฒนาความคิดอย่าง มีกระบวนการ เช่นเดียวกับ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูล สร้างทักษะ ปฏิบัติเครื่องสายที่ช่วยสร้างพื้นฐานทางดนตรีให้กับผู้เรียน ด้วยเครื่องดนตรีที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก รูปร่าง ที่สวยงาม กลไกที่ไม่ซับซ้อน และความสามารถในการบรรเลงทั้งแนวทำนองและแนวประสานได้อย่าง ไพเราะ ซึ่งการสร้างชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น ยังไม่เป็นที่ค้นพบในประเทศไทย มาก่อน ฉะนั้นการสร้างชุดการสอนนี้จึงเป็นการสร้างเครื่องมือสำคัญในการจัดสภาพการเรียนรู้ อันจะ ส่งผลให้ผู้เรียนฮาร์โมนีประสิทธิผลที่ดี และส่งเสริมให้การเรียนลิเวอร์พูลในประเทศไทยแพร่ขยาย มากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการเรียนผ่านชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นที่สร้างขึ้น มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

- 1). ช่วงเสียงโน้ต ตั้งแต่ โน้ต E2 ถึงโน้ต A5
- 2). ลักษณะตัวโน้ต ได้แก่ Quaver, Crotchet, Dotted Crotchet, Minim, Dotted Minim และ Semibreve
- 3). ลักษณะตัวหยุด ได้แก่ Crotchet rest, Dotted Crotchet rest, Minim rest และ Semibreve rest
- 4). เครื่องหมายกำหนดจังหวะ ได้แก่ $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{6}{8}$
- 5). เครื่องหมายตั้งบันไดเสียง ได้แก่ D Major, G Major, C Major, F Major และ Bb Major
- 6). สัญลักษณ์ดนตรี ได้แก่ Treble Clef, Bass Clef, Bracket, Forte, Piano, Tie, Repeat, Ledger line, Fermata, Ritardando, Sharp, Flat, Natural และ Upbeat
- 7). การบันทึกโน้ตบน Grand staff
- 8). ระยะห่างของเสียง ได้แก่ หนึ่งเสียง และครึ่งเสียง
- 9). บันไดเสียง C Major Scale และ A Natural minor Scale

10). ชั้นคู่เสียง ได้แก่ ชั้นคู่ 2 และชั้นคู่ 6

2. ขอบเขตด้านประชากร

- 1). ประชากร คือ นักเรียนที่สมัครเรียนฮาร์ฟ โรงเรียนปฤษฎาการดนตรี
- 2). กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนอายุ 10 ปีขึ้นไป ที่สมัครเรียนฮาร์ฟที่โรงเรียนปฤษฎาการดนตรี จำนวน 3 คน ซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานทักษะการเล่นเปียโน แต่ไม่มีทักษะการเล่นฮาร์ฟมาก่อน

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นที่มีคุณภาพ
2. ทราบประสิทธิผลการเรียนผ่านชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นที่สร้างขึ้น
3. ทราบความพึงพอใจจากการเรียนผ่านชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นที่สร้างขึ้น

1.5 สมมุติฐานการวิจัย

1. หลังจากนักเรียนได้ใช้ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น นักเรียนมีคะแนนการทดสอบหลังเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
2. นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นที่สร้างขึ้นในระดับ ≥ 3.51 จากคะแนนเต็ม 5.00

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ประสิทธิผล หมายถึง ทักษะ ความสามารถในการเล่นลิเวอร์พูลที่วัดได้จากคะแนนการทดสอบ หลังจากใช้ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความชอบของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดการสอนทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้น ซึ่งประเมินจากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทักษะการเล่นฮาร์ฟเบื้องต้น หมายถึง ความสามารถในการใช้ลิเวอร์พูลที่ถูกต้อง การเล่นบันไดเสียง การเล่นเทคนิค และการเล่นบทเพลงได้อย่างถูกต้องตามขอบเขตเนื้อหา

ชุดการสอนทักษะการเล่นฮาร์ฟเบื้องต้น หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือเรียน ทักษะการเล่นลิเวอร์พูลเบื้องต้นเป็นภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย คู่มือครูและหนังสือเรียน